

**ETIČKI
KODEKS ZA
AUTORE,
UREDNIKE I
RECENZENTE
PUBLIKACIJA
SVEUČILIŠTA
U ZADRU**

Na temelju čl. 10. st. 1. Zakona o osnivanju Sveučilišta u Zadru („Narodne novine“ br. 83/02), članka 12. st. 3. točka 2. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti („Narodne novine“ br. 119/22) i članka 14. st. 1. točka 1. Statuta Sveučilišta u Zadru (pročišćeni tekst, siječanj 2024.), Senat Sveučilišta u Zadru na VII. redovitoj sjednici u akad. god. 2024./2025. održanoj 24. ožujka 2025., donosi

Etički kodeks za autore, urednike i recenzente publikacija Sveučilišta u Zadru

TERMINOLOGIJA

Članak 1.

Autor

(1) Autor je stvaratelj koji u dovoljnoj mjeri sudjeluje u istraživanju i izvještavanju o rezultatima. Mnogo je definicija autorstva, a u mnogim znanstvenim područjima prihvaćena je ona koju je dao International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), po kojoj se autorstvo temelji na ovim četirima kriterijima:

- znatan doprinos koncepciji ili oblikovanju djela; ili prikupljanje, analiza ili tumačenje istraživačkih podataka koji se koriste u radu;
- pisanje rada ili prerade koje uključuju kritičko preispitivanje intelektualnog sadržaja;
- odobrenje završne verzije rada koja će biti objavljena;
- prihvaćanje odgovornosti za sve aspekte rada kako bi se osiguralo odgovarajuće rješavanje pitanja koja se odnose na točnost ili cjelovitost bilo kojeg dijela rada.

(2) Korespondirajući autor/dopisni autor je pojedinac koji preuzima primarnu odgovornost za komunikaciju s predstavnicima izdavača u procesu prijave, recenzije i objave rukopisa.

Afilijacija

Afilijacija - lokacija, odnosno institucija, gdje su autor ili autori bili zaposleni ili su na drugi način bili ugovorno angažirani kada je provedeno istraživanje koje je rezultiralo znanstvenom publikacijom. Svrha navođenja afilijacije je pomoći u identifikaciji autora, ali i navođenje zasluga prateće institucije.

Urednik

Urednik je stručnjak u znanstvenom ili umjetničkom području unutar kojeg djeluje, odgovoran za sadržaj ili dio sadržaja publikacije koju uređuje.

Uredništvo

Uredništvo je skupina stručnjaka u znanstvenom ili umjetničkom području unutar kojeg djeluju, a koja ima određene zadaće u postupcima uređivanja publikacije. Njihov je zajednički cilj osiguravanje vrsnoće publikacije.

Recenzent

Recenzent je stručnjak unutar znanstvenog ili umjetničkog područja i polja koji obavlja zadaće objektivnog i kritičkog ocjenjivanja, odnosno istorazinske prosudbe rada predloženog za objavljivanje.

Izdavač

Izdavač je pravna osoba koja pokreće, priprema i financira izdavanje neke publikacije.

Plagijatorstvo

Plagijatorstvo je namjerno korištenje i/ili preuzimanje tuđih ideja i/ili radova uz prikazivanje tih ideja/radova vlastitima.

Otvoreni pristup

Otvoreni pristup je slobodan, besplatan i neometan mrežni pristup digitalnim znanstvenim informacijama koji omogućava čitanje, pohranjivanje, distribuciju, pretraživanje, dohvaćanje, indeksiranje i/ili drugo zakonito korištenje. Slobodan u ovom kontekstu znači trajno slobodan od bilo kakvih ograničenja i postavljanja uvjeta za pristup i korištenje (prema Hrvatskoj deklaraciji o otvorenom pristupu).

Izvornost rukopisa

Izvornost rukopisa odnosi se primarno na tri elementa rada: hipotezu i/ili istraživačka pitanja, korištene metode i prikupljene rezultate.

Istorazinska prosudba (recenzija)

Istorazinska prosudba (recenzija) je proces pri kojem se rad određenog autora ili grupe autora izlaže objektivnoj, kritičkoj ocjeni dvaju ili više stručnjaka iste ili više razine kompetencija unutar određenoga znanstvenog ili umjetničkog područja.

Ispravci unutar publikacija

(1) Corrigendum – odnosi se na ispravke unutar rada koju autor želi objaviti u bilo kojem trenutku nakon prihvaćanja. Autori se u takvom slučaju trebaju obratiti uredniku publikacije koji će utvrditi potrebu za izmjenom i donijeti odluku o odgovarajućem postupku.

(2) Erratum – odnosi se na ispravke pogrešaka unutar publikacije za koje je odgovoran izdavač.

I. UVODNE ODREDBE

Članak 2.

(1) Etički kodeks za autore, recenzente i urednike publikacija Sveučilišta u Zadru osmišljen je kako bi osigurao skup minimalnih standarda kojih bi se autori, recenzenti i urednici sveučilišnih publikacija trebali pridržavati.

(2) Ovim Kodeksom utvrđuju se opće etičke smjernice čija je svrha štíćenje, usmjeravanje i promicanje odgovornog i etički utemeljenog ponašanja i djelovanja sudionika u izdavačkim poslovima na Sveučilištu u Zadru, u skladu s temeljnim etičkim načelima i najvišim etičkim standardima znanstvenoga i stručnog rada.

(3) Izrazi koji se koriste u ovom Etičkom kodeksu, a imaju rodno značenje, odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

II. OPĆE ODREDBE

Autori

Članak 3.

Autori koji izvještavaju o znanstvenim istraživanjima dužni su svoj rad predstaviti na ispravan način u skladu s uzusima znanstvene i akademske komunikacije i u kontekstu prethodnih istraživanja te ponuditi objektivnu raspravu o njegovu značaju i važnosti. Autori su također dužni opisati primijenjene metode i predstaviti rezultate na jasan i nedvosmislen način. Rad treba sadržavati dovoljno detalja i referenci kako bi se drugima omogućilo provjeravanje rada. Prijevarne ili namjerno iznesene netočne tvrdnje predstavljaju neetično ponašanje i nisu prihvatljive. Prikazi i stručni članci također trebaju biti precizni i objektivni, a radovi koji obuhvaćaju stavove uredništva trebaju biti jasno naznačeni.

Članak 4.

Od autora se može zatražiti da dostave podatke u vezi s radom za potrebe uredničke recenzije te oni trebaju omogućiti pristup takvim podacima (primjerice na institucijskom repozitoriju) i čuvati ih i nakon objavljivanja.

Članak 5.

Autori bi trebali objavljivati rezultate vlastitih znanstvenih istraživanja, a ako su koristili rad i/ili riječi drugih osoba, trebaju ih precizno citirati/navesti. Način citiranja/navođenja preuzetih dijelova teksta ili grafičkih priloga treba biti usklađen s pravilima struke ili časopisa. Plagijati u svim oblicima predstavljaju neetično ponašanje koje nije prihvatljivo.

Članak 6.

Autori se obvezuju ishoditi dozvolu od nositelja autorskih prava za objavljivanje grafičkih priloga (ilustracija, fotografija, tablica, karata, dijagrama i sličnih materijala zaštićenih zakonima o autorskim pravima). Materijale zaštićene autorskim pravima dopušteno je reproducirati jedino uz odgovarajuće pisano dopuštenje.

Članak 7.

Istodobna predaja istog rukopisa, odnosno rukopisâ koji se sadržajno većim dijelom podudaraju, u više časopisa ili primarnih publikacija predstavlja neetično ponašanje u izdavaštvu i nije prihvatljivo. Autor ne bi smio predavati na razmatranje ranije objavljeni rad u drugi časopis. Objavljivanje nekih vrsta članaka (npr. prijevoda) u više od jednog časopisa ponekad je opravdano, pod pretpostavkom da se u ponovnom objavljivanju obvezno referencira primarna publikacija. Autori i urednici dotičnih časopisa moraju dati suglasnost za sekundarno objavljivanje koje se može temeljiti na istim podacima i za tumačenje primarnog dokumenta.

Članak 8.

Plagijat i samoplagiranje etički su neprihvatljivi u istraživanju i krše Etički kodeks Sveučilišta u Zadru. Uvijek je potrebno ispravno navesti rad drugih osoba. Autori trebaju citirati izvore koji su bitno utjecali na sadržaj istraživanja i rukopisa. Informacije koje su dobivene privatno, primjerice u razgovoru, korespondencijom ili u raspravi s trećim osobama, ne smiju se koristiti ili prenijeti bez izričitog, pisanog dopuštenja izvora, odnosno autorizacije. Informacije dobivene tijekom obavljanja povjerljivih usluga, kao što je primjerice recenziranje rukopisa ili prijava projekata za financiranje, ne smiju se koristiti bez izričitog pisanog odobrenja autora rada koji je bio predmet tih usluga. Ponovna uporaba dijelova rada ili cjelokupnog rezultata koji je prethodno objavljen ili diseminiran bez odgovarajuće reference, odnosno bilješke o tome smatra se samoplagiranjem.

Članak 9.

Autorstvo treba ograničiti na osobe koje su znatno pridonijele koncepciji, osmišljavanju, izvršenju ili interpretaciji istraživanja. Sve osobe koje su značajno pridonijele trebale bi biti navedene kao suautori. Etički nije prihvatljivo nezasluženo navođenje (guest autor) ili izostavljanje zaslužnog navođenja autora (ghost autor). Osobe koje su tijekom istraživanja pomogle autoru/koautorima, ali nisu pridonijeli idejnom konceptu istraživanja te osmišljavanju i oblikovanju teksta i pratećih likovnih priloga znanstvene publikacije nisu koautori, ali prikladno je zahvaliti im u tekstu ili posebnoj bilješci.

Članak 10.

Od autora se očekuje da na uredničke i recenzentske komentare reagira profesionalno i pravodobno. Ako autor odluči povući rukopis koji je već upućen u recenzentski postupak ili nije spreman prihvatiti recenzentske sugestije, o tome treba odmah obavijestiti uredništvo/izdavača.

Članak 11.

Autori bi u svojim rukopisima trebali objaviti svaki financijski ili drugi bitan sukob interesa koji bi mogao utjecati na rezultate ili interpretaciju njihovih rukopisa. U rukopisima je potrebno jasno navesti sve organizacije koje su dale potporu istraživanju kao i sve izvore financiranja te njihovu eventualnu ulogu u provođenju istraživanja i obradi i objavljivanju njegovih rezultata. Ako izvor financiranja nije jasno istaknut, smatra se da financijske troškove istraživanja i izrade rukopisa snosi sam autor. Primjeri mogućih sukoba interesa koji trebaju biti objavljeni uključuju zaposlenje, konzultacije, vlasništvo dionica, honorare, plaćene stručne iskaze, prijavu i registraciju patenata te darovnice ili ostale izvore financiranja. Potencijalni sukob interesa trebao bi biti objavljen u najranijoj mogućoj fazi.

Članak 12.

Kada autor otkrije značajnu pogrešku ili netočnost u svojem objavljenom radu, njegova je obveza bez odgode obavijestiti uredništvo ili izdavača te surađivati s uredništvom kako bi opozvali ili ispravili rad. Ako uredništvo od treće osobe dozna da objavljeni rad sadrži značajnu pogrešku, obveza je autora bez odgađanja opozvati ili ispraviti rad, ili pružiti uredništvu dokaze o ispravnosti izvornoga rada.

Urednici

Članak 13.

Urednici su odgovorni za cjelovit sadržaj objavljen u publikaciji, što znači da bi trebali nastojati zadovoljiti potrebe čitatelja i autora, imati dobro definirane uredničke procese koji osiguravaju kvalitetu objavljenih materijala i promicati slobodu izražavanja. Uredništvo bi se trebalo suzdržati od razmatranja rukopisa kada se nalazi u sukobu interesa zbog konkurencije, suradnje te drugog odnosa ili povezanosti s bilo kojim od autora, trgovačkih društava ili institucija povezanih s rukopisom. Urednici trebaju osigurati integritet akademskih zapisa i objaviti ispravke, objašnjenja, poricanje ili ispriku kada je to potrebno.

Članak 14.

Uredništvo treba aktivno tražiti mišljenja autorâ, čitateljâ, recenzenata i članova

uredničkog odbora o mogućim načinima poboljšanja publikacije. Dužnost je uredništva podržavanje inicijativa koje će voditi što manjem kršenju znanstvene i izdavačke čestitosti te upoznavanje i podučavanje istraživača o odredbama izdavačke etike. Uređivačku politiku po potrebi treba preinačiti uzimajući u obzir nove stručne i znanstvene spoznaje o istorazinskoj prosudbi, uređivanju i izdavanju te učincima uredničke politike na ponašanje autora i recenzenata. Uredništvo treba na vrijeme obavijestiti izdavača o potrebi osiguravanja odgovarajućih resursa, uključujući povremeni angažman drugih stručnjaka (npr. dizajnera, pravnika i sl.). Urednici trebaju sustavno procjenjivati učinke svojih uputa za autore i recenzente te ih revidirati po potrebi, potičući odgovorno ponašanje i obeshrabrujući nečestitost.

Članak 15.

Uredništva trebaju poduzeti sve odgovarajuće korake kako bi se osigurala kvaliteta objavljenog materijala. Uredništva trebaju na raspolaganju imati sustave za otkrivanje krivotvorenih podataka (npr. neprimjereno manipuliranje grafičkim priložima ili prepisivanje i parafraziranje teksta bez navođenja izvornika) koje mogu koristiti redovito ili u slučaju sumnji. Potiče se primjena standardnog stila citiranja literature i drugih izvora podataka te drugih standarda izvještavanja uvriježenih u međunarodnoj zajednici odgovarajućega znanstvenog područja. Uredništvo ne bi trebalo zahtijevati od autorâ citiranja publikacije za koju je rad predložen.

Članak 16.

Uredništva su dužna štiti tajnost informacija dobivenih tijekom istraživanja ili profesionalne interakcije (npr. između liječnika i pacijenata, istraživača i ispitanika u anketi i sl.). Stoga je gotovo uvijek potrebno dobiti pismeni pristanak za objavljivanje od osoba koje bi se mogle same prepoznati ili biti prepoznate (npr. iz studije slučaja ili fotografija). Objavljivanje osobnih podataka bez izričitog pristanka može biti dopušteno samo kada javni interes nadilazi eventualne štete, ako je nemoguće dobiti suglasnost te ako nije vjerojatno da će se razuman pojedinac protiviti objavi. Politiku objavljivanja osobnih podataka potrebno je javno obznaniti i jasno objasniti autorima. Pristanak za sudjelovanje u istraživanju i prolaženje tretmana nije isto što i pristanak na objavljivanje osobnih podataka, fotografija ili citata.

Članak 17.

Uredništva trebaju nastojati da se istraživanja provode i objavljuju u skladu s odgovarajućim međunarodno priznatim smjernicama (npr. Helsinška deklaracija o istraživanjima na ljudima, AERA i BERA smjernice za istraživanja u području obrazovanja i sl.). Uredništva trebaju tražiti jamstva da su sva istraživanja provedena na ljudima i životinjama odobrila odgovarajuća tijela, odnosno Etičko povjerenstvo. Međutim, urednici trebaju uvažiti činjenicu da takvo odobrenje ne jamči etičnost istraživanja.

Članak 18.

Ako sumnjaju ili im je ukazano na znanstvenu nečestitost autora ili recenzenta, urednici imaju obvezu djelovanja, bez obzira radi li se o objavljenim ili neobjavljenim radovima. Uredništva ne smiju jednostavno odbiti rukopise koji izazivaju zabrinutost ili sumnju u moguću znanstvenu nečestitost. Etičnost nalaže istraživanje takvih slučajeva, kada je god moguće i bez obzira na zahtjevnost tog postupka i uloženi napor. , pri čemu se preporuča slijeđenje COPE (The Committee on Publication Ethics; u daljnjem tekstu COPE) dijagrama toka (dostupno na mrežnim stranicama Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju). Uredništva ponajprije trebaju tražiti odgovore od onih na čije se nečestito ponašanje sumnja. Ako nisu zadovoljna odgovorom, pitanje trebaju uputiti relevantnom poslodavcu, instituciji ili odgovarajućem tijelu, nastojeći temeljito istražiti navodnu znanstvenu nečestitost.

Članak 19.

Pogrešne, netočne ili obmanjujuće izjave moraju se odmah ispraviti s dužnim isticanjem. Uredništva trebaju slijediti međunarodne smjernice o poricanju (eng. retraction), kao što su npr. COPE smjernice. Uredništva trebaju poduzeti korake koji će smanjiti mogućnost objavljivanja ponavljajućih publikacija kao i prezentiranje neregistriranih kliničkih ispitivanja.

Članak 20.

Uredništva bi trebala poticati objavljivanje znanstvenih istraživanja u otvorenom pristupu, npr. pohranom u institucionalne, nacionalne i međunarodne repozitorije.

Članak 21.

Kada je riječ o pitanjima intelektualnog vlasništva, uredništva trebaju surađivati s izdavačem pri razmatranju potencijalnog kršenja zakona i konvencija intelektualnog vlasništva. Urednici sveučilišnih izdanja prije prihvaćanja radova za objavu iste trebaju provjeriti u računalnom programu za utvrđivanje autentičnosti Turnitin, u kojem najveće dopušteno podudaranje teksta iznosi 10 %. Za sadržaj radova u svim publikacijama Sveučilišta u Zadru odgovornost snose autori.

Članak 22.

Uredništva trebaju poticati i biti spremna razmotriti argumentirane kritike objavljenog rada, pri čemu autoru kritiziranog materijala treba dati priliku za odgovor. Ne treba isključiti objavljivanje radova koji izvještavaju negativne rezultate. Treba biti otvoren i prema istraživanjima koja propituju rezultate već objavljenih radova.

Članak 23.

Uredništva trebaju odmah odgovoriti na pritužbe i trebaju osigurati način na koji nezadovoljni podnositelji mogu dalje prosljediti svoje pritužbe. Ovaj mehanizam treba biti jasno opisan u dokumentima i treba sadržavati podatke o tome kako se neriješena pitanja prosljeđuju COPE-u. Dobro je da uredništva pri procesuiranju pritužbi slijede postupke navedene u dijagramima toka COPE.

Članak 24.

Ne smije se dopustiti da tržišni interesi utječu na odluke uredništva. Uredništva trebaju definirati eventualna pravila oglašavanja u odnosu na sadržaj publikacije te u odnosu na objavljivanje sponzoriranih dodataka (npr. zbornika radova sa znanstvenih skupova i sl.). U tu je svrhu potrebno objaviti izvore prihoda kojima se publikacija financira, uključujući sponzorirane dodatke, naknade za dodatne stranice i sl. Također je nužno da sponzorirani dodatci prolaze isti postupak recenzije kao i ostali radovi. Prihvatanje objavljivanja sponzoriranih dodataka treba se temeljiti na akademskoj kvaliteti i interesu čitatelja, a odluka nipošto ne smije biti rezultat komercijalnih razmatranja. Pretisci trebaju biti objavljeni onakvi kakvi se pojavljuju u publikaciji, osim ako je nužno uključiti ispravak, što mora biti jasno navedeno.

Članak 25.

Uredništva trebaju imati razvijene sustave za upravljanje vlastitim sukobom interesa i onim zaposlenika na poslovima uređivanja publikacije, autora, recenzenata i drugih. Treba postojati deklariran postupak za rukovanje rukopisima od strane glavnog urednika, djelatnika ili članova uredništva kako bi se osigurao nepristrani postupak recenzije. U tu svrhu potrebno je izbjegavanje bilo kakvih sukoba interesa (financijskih, akademskih, obiteljskih i drugih) na relaciji urednik – uredništvo – recenzent – autor.

Odnos autora i urednika

Članak 26.

Svaki časopis treba sadržavati Upute za autore. U Uputama za autore uredništva trebaju jasno navesti i objasniti autorima sve što se od njih očekuje, uključujući i kriterije za autorstva i suradnike na radu, slijedeći standarde koji se primjenjuju unutar znanstvenog područja.

Članak 27.

Autorima na raspolaganju trebaju biti kriteriji, hodogram i opis recenzentskog postupka, a uredništva trebaju biti spremna opravdati bilo kakvo odstupanje od istog. Uredništva ne smiju mijenjati donesene odluke o prihvatanju ili odbijanju rada, osim u slučaju ustanovljavanja ozbiljnih problema vezanih uz prijavljeni rad.

Članak 28.

Uredništva trebaju osigurati odgovarajuće recenzente za prijavljene radove, tj. pojedince koji su u stanju procijeniti rad i nisu u sukobu interesa. Pri tome uredništva trebaju uvažiti zahtjev autora za izuzećem određenih osoba ukoliko je zahtjev jasno obrazložen i primjenjiv.

Članak 29.

Odluke uredništva o prihvaćanju ili odbijanju rada trebaju biti temeljene na važnosti rada, originalnosti i jasnoći, valjanosti istraživanja te relevantnosti za područje na koje se publikacija odnosi, bez obzira na autorov spol, spolnu orijentaciju, vjerska uvjerenja, nacionalnu pripadnost, državljanstvo, politička uvjerenja i dr.

Članak 30.

U znanstvenim časopisima podatci o datumu prijave i prihvaćanja rada trebaju biti objavljeni zajedno s radom.

Članak 31.

U uputama za autore trebaju biti objašnjeni mehanizmi žalbe autora na odluke uredništva.

Odnos urednika i recenzentata

Članak 32.

Uredništvo odabire dvije osobe ili više osoba koje imaju odgovarajuće stručne kompetencije za ocjenjivanje rukopisa, daje im jasne upute za provođenje recenzentskog postupka te snosi odgovornost za njegovu objektivnost i pravovremenost.

Članak 33.

Upute recenzentima treba redovito ažurirati, a trebale bi sadržavati poveznice na relevantne dokumente (npr. COPE preporuke i sl.). Nije preporučljivo da upute za recenzente sadrže isključivo obrasce u koje recenzenti upisuju vlastitu ocjenu rukopisa te predlažu njegovu klasifikaciju, već se preporučuje da upute sadrže detaljne opise kriterija za objavljivanje radova. Ako se od recenzenta očekuje popunjavanje obrasca, u uputama za recenzente potrebno je pojasniti svaki element recenzije, uključujući kriterije za kategorizaciju radova.

Članak 34.

Uredništvo treba dati jasne smjernice recenzentima, navodeći sve što očekuje od recenzenta, uključujući povjerljivost materijala poslanog na recenziju. Prije svojeg pristanka recenzenti bi trebali prijaviti svoj potencijalni sukob interesa. Povlaštene informacije ili ideje stečene tijekom postupka recenzije moraju se čuvati kao povjerljive i ne smije ih se koristiti za osobnu korist.

Članak 35.

Urednike se potiče da obave preliminarni uvid u radove, procijene odgovara li rad tematski časopisu, provjere znanstvenu relevantnost rukopisa te da provjere izvornost rukopisa upotrebom alata za detektiranje srodnih publikacija.

Članak 36.

Uredništva trebaju osigurati zaštitu identiteta recenzenta, osim u slučaju otvorene recenzije, tijekom koje recenzent odabire hoće li njegov identitet biti objavljen ili neće.

Članak 37.

Recenzente se potiče na komentiranje različitih etičkih pitanja vezanih za mogućnost nečestitog istraživanja prezentiranog u rukopisu (npr. neetičan dizajn istraživanja, nedostatak podataka o pristanku pacijenata na istraživanje, zaštita subjekata istraživanja – npr. životinja, neodgovarajuće rukovanje ili prezentacija istraživačkih podataka i sl.). Recenzente se također potiče na komentiranje originalnosti rukopisa te na oprez vezan za ponavljajuće publikacije (eng. redundant publication) ili plagijatorstvo.

Članak 38.

Autorima se komentari recenzenata šalju u cijelosti, osim dijela koji je namijenjen isključivo uredništvu.

Članak 39.

Uredništva na različite načine priznaju i obznanjuju doprinos recenzenata te potiču akademske i znanstvene ustanove na uvažavanje aktivnosti recenzenata i priznavanja recenzije kao važnog dijela znanstvenog doprinosa.

Članak 40.

Uredništva trebaju osigurati poštenu, nepristranu i pravodobnu recenziju te povjerljivost prijavljenih rukopisa tijekom postupka istorazinske prosudbe i objave. U tom cilju urednici i recenzenti trajno će se educirati o najnovijim smjernicama, preporukama i primjerima najboljih praksi postupaka recenzije i upravljanja časopisom te sustavno pratiti istraživanja u području znanstvenog izdavaštva i razvoja tehnologija.

Članak 41.

Uredništva trebaju poduzimati odgovarajuće mjere u slučaju etičkih pritužbi na predani rukopis ili objavljeni rad. Te se mjere odnose na kontaktiranje autora rukopisa ili objavljenograda i pristupanje pritužbama ili tvrdnjama s dužnom pažnjom, a ako reakcija na pritužbu izostane mogu obuhvaćati daljnje obraćanje nadležnim institucijama i akademskoj zajednici, kao i objavu ispravke, opoziva, izražavanja zabrinutosti ili druge prikladne reakcije. Svaki prijavljeni slučaj neetičkog ponašanja mora se istražiti, čak i ako se otkrije više godina nakon objavljivanja.

Odnos urednika i čitatelja

Članak 42.

Čitatelji bi trebali biti informirani o tome tko je financirao istraživanje ili drugi znanstveni angažman i jesu li ulagači imali bilo kakvu ulogu u istraživanju i publiciranju, a ako jesu, kakvu. Nerecenzirani dijelovi publikacije trebaju biti jasno označeni.

Članak 43.

Uredništva trebaju sustavno usvajati procese koji potiču točnost, potpunost i jasnoću istraživačkog izvještavanja, uključujući tehničko uređivanje te korištenje odgovarajućih smjernica i pravilnika (npr. CONSORT), posebice kada je riječ o istraživanjima iz biomedicine i srodnih područja.

Članak 44.

Uredništva bi od svih autora trebala tražiti potpisanu izjavu kojom potvrđuju da prihvaćaju autorstvo i odgovornost za rad. Uredništva mogu upoznati čitatelje o doprinosu pojedinih autora i suradnika na radu (eng. authorship i contributorship), transparentno navodeći doprinose i obeshrabrujući nedolično ponašanje pri navođenju autorstva, kao što je pojava autora koji su značajno pridonijeli radu, ali nisu navedeni kao autori (eng. ghost author) ili autora koji su navedeni, ali nisu pridonijeli radu u mjeri dovoljnoj za autorstvo (eng. guest author).

Članak 45.

Uredništva trebaju upoznati čitatelje s koracima koji su poduzeti kako bi objavljeni radovi članova uredništva i drugih osoba vezanih uz izdavanje publikacije bili objektivno i nepristrano ocijenjeni.

Odnos glavnog urednika i članova uredništva

Članak 46.

Glavni urednici trebaju osigurati novim članovima uredništva upute o svemu što se od njih očekuje i trebaju redovito izvještavati postojeće članove o novim uređivačkim politikama i drugim relevantnim promjenama.

Članak 47.

Članovi uredničkog odbora trebaju imati na raspolaganju jasne smjernice o svojim očekivanim funkcijama i dužnostima, što može uključivati ulogu ambasadora časopisa, podržavanje i promoviranje publikacije, predrecenziranje i recenziranje rukopisa, traženje najboljih autora i najboljih radova, aktivno poticanje prijavljivanja rukopisa, pregledavanje rukopisa, prihvaćanje pisanja uvodnih članaka, recenzija i komentara radova u svojem užem znanstvenom području, te sudjelovanje i doprinos sastancima uredničkog odbora. Najmanje jednom godišnje članove uredničkog odbora treba pozvati na ocjenjivanje upravljanja, dostavljanje primjedbi i sugestija za unaprjeđenje publikacije ili rada uredničkog odbora te ih informirati o svim promjenama u politici časopisa/publikacije kao i o budućim izazovima.

Odnos urednika i izdavača

Članak 48.

Odnos uredništva s izdavačima često je složen, ali treba biti čvrsto utemeljen na načelu uredničke neovisnosti. Urednici trebaju donositi odluke o radovima koje će objaviti na temelju kvalitete i prikladnosti i bez uplitanja izdavača.

Članak 49.

Urednici trebaju redovito komunicirati s Odjelom za izdavaštvo.

Recenzenti

Članak 50.

Zadaća je recenzenta kritičko, ali konstruktivno ocjenjivanje zaprimljenoga rukopisa te navođenje detaljnih i obrazloženih primjedbi i sugestija povezanih s provedenim istraživanjem i načinom na koji je ono predstavljeno u radu.

Članak 51.

Recenzent pomaže uredniku u donošenju uredničkih odluka i putem komunikacije urednika s autorima također može pomoći autorima u poboljšanju kvalitete rada. Istorazinska prosudba nužan je sastavni dio formalne znanstvene komunikacije i zauzima središnje mjesto u znanstvenoj metodi.

Članak 52.

Odabrani recenzent koji smatra da nije kvalificiran, koji iz drugih razloga smatra da ne bi trebao recenzirati rukopis ili zna da neće biti u mogućnosti pravovremeno izraditi recenziju, treba obavijestiti urednika i izuzeti se iz recenzentskog postupka.

Članak 53.

S obzirom na sve češću primjenu novih istraživačkih metoda u znanstvenim istraživanjima, uredništva trebaju voditi računa da su recenzenti kompetentni za procjenu rukopisa i istraživačkih metoda sadržanih u rukopisu.

Članak 54.

Svaki rukopis primljen na recenziju i samu recenziju treba tretirati kao povjerljive dokumente. Ne smije ih se pokazivati, objavljivati i o njima raspravljati s drugim osobama osim uz odobrenje uredništva.

Članak 55.

Recenzije treba obavljati objektivno. Kritike recenzenta usmjerene na osobu autora nisu primjerene.

Članak 56.

Recenzenti trebaju jasno izraziti svoje stavove navodeći argumente.

Članak 57.

Recenzent treba prepoznati važne objavljene radove koje autori nisu citirali. Svaka tvrdnja da su zapažanje, izvođenje ili argument ranije bili objavljeni treba biti popraćena citatom. Recenzenti također trebaju upozoriti urednika na bitne sličnosti ili preklapanja između rukopisa koji se razmatra i bilo kojeg objavljenog rada o kojem imaju osobna saznanja. Recenzent ne bi trebao neopravdano svoje radove predlagati autoru za citiranje.

Članak 58.

Neobjavljene materijale iznesene u predanom rukopisu recenzent ne smije koristiti za vlastita istraživanja bez izričitog pisanog pristanka autora. Povjerljive informacije ili ideje dobivene putem recenzentskog postupka moraju ostati povjerljive i ne smije ih se upotrebljavati za osobnu korist.

Članak 59.

Recenzenti ne bi trebali pristati na recenziranje rukopisa koji mogu implicirati potencijalne sukobe interesa (vidjeti Upute za predlaganje recenzenata).

Članak 60.

Od recenzenata se očekuje da poštuju zadani rok za recenziju.

III. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 61.

Poštivanje odredaba ovog Kodeksa obvezatno je za sve autore, urednike i recenzente koji surađuju na publikacijama Sveučilišta u Zadru.

Članak 62.

(1) Kako bi se osiguralo poštivanje temeljnih načela Kodeksa, pravo je i obveza svakog dionika uključenog u izdavačku djelatnost Sveučilišta u Zadru biti upoznat s ovim Kodeksom.

(2) Pravo je i obveza svakog dionika uključenog u izdavačku djelatnost Sveučilišta u Zadru da u slučaju povrede ovog Etičkog kodeksa o svakom mogućem ili počinjenom kršenju Kodeksa izvijesti Etičko povjerenstvo Sveučilišta u Zadru.

(3) Svaka neutemeljena prijava, utvrdi li se da je podnositelj prijave bio svjestan

neutemeljenosti prijave, smatra se povredom Etičkog kodeksa i podliježe sankciji.

Članak 65.

Ovaj Etički kodeks stupa na snagu danom donošenja.

U Zadru, 24. ožujka 2025.

KLASA: 114-06/25-01/18

URBROJ: 2198-1-79-01-25-01

Rektor:

prof. dr. sc. Josip Faričić

Napomena: Ovaj dokument temelji se, uz ostalo, na COPE Smjericama iz 1999. godine, COPE Kodeksu ponašanja iz 2003., COPE Smjericama najbolje prakse iz 2007., COPE Kodeksu ponašanja i najbolje prakse za urednike časopisa iz 2011., Principima transparentnosti i najboljoj praksi u znanstvenom izdavaštvu iz 2014., Preporukama o etičnosti u objavljivanju udruge World Association of Medical Editors (WAME), Etičkom kodeksu Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju RH i Etičkom kodeksu Sveučilišta u Zadru.

